

Školní program proti šikanování

Program proti šikaně vznikl na základě aktuální potřeby, kdy se naše škola postupně rozrůstá, přibývají žáci a začínají se objevovat první manifestní případy - náznaky šikany mezi spolužáky. Program vychází z aktuálních dokumentů MŠMT:

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č.j.: MŠMT-21149/2016.

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, čj. 21291/2010-28 ve znění pozdějších úprav.

Charakteristika

Vytváření školního programu proti šikanování je v naší škole zaváděn a je chápán jako trvalý proces. Určují ho dva znaky – celoškolský rozměr a zaměření na specifickou prevenci. Aby naše škola žáky účinně chránila před šikanováním, zapojí se všichni pedagogičtí pracovníci. Zaměření na specifickou prevenci vypovídá, že se tento program v naší škole bude věnovat výhradně řešení šikany, a to prostřednictvím specifické primární prevence a prevence sekundární. Obecnou strukturu 13 komponent ve školním programu proti šikanování používáme jako jednotící princip i pro ostatní rizikové chování, čímž se snažíme vytvořit integrovaný, ucelený preventivní program školy. Školní program proti šikanování má 13 komponent (hlavních součástí):

1. zmapování situace – analýza a evaluace (před a po zavedení programu či opatření a také v jeho průběhu); - tvoření vnitřních dokumentů školy, jejich schvalování, ztotožnění se s jeho obsahem, společné dodržování zásad v nich uvedených, analýza a hodnocení účinnosti dokumentů
2. motivování pedagogů pro změnu; dalším vzděláváním hrazeným školou, přidělováním studijního volna (placené volno), případně prémie ke mzdě
3. společné vzdělávání a supervize všech pedagogů; společné řešení vzorových i reálných situací s přizvanými odborníky, společná školení, diskuse s odborníky
4. užší realizační tým (ředitelka, zástupci třídních učitelů z 1. stupně, zástupce družiny, školní metodik prevence, výchovný poradce, speciální pedagog a externí školní psycholog);
5. společný postup při řešení šikanování; tj. podle Metodického pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č. j.: 21291/2010-28)
6. primární prevence v třídních hodinách; pravidelné setkávání všech žáků školy každé pondělí s tématy prevence chování, vyhodnocování vždy každý pátek; třídní hodiny dle potřeby a aktuálních podnětů

7. primární prevence ve výuce; využívání témat v učebnicích, textů v dětské literatuře, poučování žáků o prevenci v chování i bezpečnosti před každou školní i mimoškolní aktivitou (zapisováno do třídních knih)

8. primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování; Prevence je zahrnuta do všech aktivit školy, některé aktivity jsou zaměřeny pouze a konkrétně na prevenci rizikového chování žáků a počáteční šikany

9. ochranný režim (školní řád, dohledy učitelů); jsou zpracované podrobné rozvrhy s dozory, ve školním řádu jsou uvedena společná pravidla pro všechny účastníky vzdělávání

10. spolupráce s rodiči (vhodný způsob seznámení s prevencí a řešením šikany ve škole, například na webových stránkách, pomocí informativního dopisu a při třídních schůzkách); seznámení se školním řádem na začátku roku, prevence včetně kontaktů na vývěsní nástěnce ve škole, dokumenty s uvedením problematiky rizikového chování a počáteční šikany veřejně dostupné – v ředitelně školy

11. školní poradenské služby; škola má vytvořené Školní poradenské pracoviště s nabídkou každodenní možnosti konzultací – výchovný poradce a metodik prevence Mgr. Kateřina Ďurišová; pravidelná týdenní možnost konzultací (každý pátek) - Mgr. Alice Vlčková speciální pedagog, nahodilá možnost při řešení aktuálních situací Mgr. Blanka Antošová Kejíková – školní psycholog

12. spolupráce se specializovanými zařízeními; škola spolupracuje OPPP Praha –východ, s Městským úřadem v Brandýse nad Labem, Městskou policií v Brandýse nad Labem

13. vztahy se školami v okolí (domluva ředitelů na spolupráci při řešení šikany, kdy se jí účastní žáci z různých škol) – probíhají neformální setkávání při školních akcích ředitelů.

Postup pro vyšetření a řešení šikany dle MP (č.j. MŠMT – 21149/2016)

1. odhad závažnosti a formy šikany; rozlišení rizikového chování a skryté počáteční šikany
2. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi;
3. nalezení vhodných svědků;
4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory);
5. ochrana oběti;
6. předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru:
  - a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření);
  - b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku);
7. realizace vhodné metody:
  - a) metoda usmíření;

b) metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči);

8. třídní hodina:

a) efekt metody usmíření;

b) oznámení potrestání agresorů;

9. rozhovor s rodiči oběti;

10. třídní schůzka;

11. práce s celou třídou.

Pro volbu způsobu šetření a řešení šikany postupují zaměstnanci školy takto:

- 1) Vyhodnocení závažnosti situace (posouzení včetně odhadu situace)
- 2) Zvážení kompetentnosti šetření šikany a řešení v rámci školy (ředitel školy a třídní učitel), podle druhu šikany přizvat k šetření některého dalšího člena Školního poradenského pracoviště (ředitelka, výchovná poradkyně, školní metodik prevence, speciální pedagog a školní psycholog), či celé poradenské pracoviště, které by mělo zvládnout tzv. počáteční šikanu, tj. první, druhé a někdy i třetí stádium; pokud bude dále potřeba, žádat o pomoc zvenčí – středisko výchovné péče, ... Při pokročilé šikaně se spojit s externími odborníky na šikanu, kteří jsou vybaveni pro řešení třetího, čtvrtého i pátého stadia.
- 3) Probrat se žákem, který je obětí šikany, co škola může udělat proto, aby se zase cítil bezpečně.
- 4) Nastavení ozdravných mechanismů pro všechny, kteří se šikany zúčastnili
- 5) Postupná práce s agresory – vedení k náhledu na vlastní chování, motivy apod. i s obětí šikany

PODPŮRNÁ OPATŘENÍ 1.- 3. STUPNĚ PRO PRÁCI S TŘÍDNÍMI KOLEKTIVY

PODPŮRNÁ OPATŘENÍ 1. STUPNĚ

a) práce se třídou (pro TU):

- monitorování situace ve třídě – cílené pozorování při běžné práci dětí – skupinové aktivity, spolupráce v rámci skupiny apod.
- zmapování klimatu třídy pomocí dostupných dotazníků – ankety, dotazníky ke klimatu třídy
- nastavení jasných pravidel – postupné zavádění a cílený nácvik pravidel třídy, práce se Školním řádem
- individuální přístup k dítěti - udělování individuální zpětné vazby, dosažení náhledu dítěte na své chování
- spolupráce s rodiči „problémového“ dítěte
- pozitivní motivace – cílené všímání si prosociálních vzorců chování a jejich oceňování, oceňování „normálního“ chování

- třídnické hodiny dle aktuální potřeby – řešení aktuálního dění a vzniklých problémů, aktivní naslouchání
- začleňování skupinových aktivit do výuky

b) opatření v rámci systému školy:

- zavedení mentorů pro začínající pedagogy
- navázání spolupráce s ŠPP (VP, ŠMP, ŠP, vedení školy) – předávání informací, případně metodické vedení TU

c) spolupráce s externími organizacemi:

- využití programů všeobecné primární prevence, které nabízí poradenská zařízení využití nabídky volnočasových aktivit různých organizací na podporu koheze kolektivu – např. SVČ, lanové centrum, adaptační programy, ...

PODPŮRNÁ OPATŘENÍ 2. STUPNĚ:

a) práce se třídou (pro TU):

- viz práce se třídou u PO 1. stupně, dále:
- cílené monitorování aktuální situace ve třídě a všímání si negativních vzorců chování, okamžité udělování zpětné vazby dětem o jejich chování
- třídnické hodiny v pravidelných intervalech (event. zavést jako součást rozvrhu) – cílem je řešení aktuálního dění, problémů
- zvýšený zájem o dění ve třídě a děti samotné – trávení více času ve třídě, podpora motivace dětí ke změně
- práce se školním řádem – využití kázeňských opatření nižšího stupně
- spolupráce s rodiči všech žáků třídy – mimořádné třídní schůzky za účasti vedení školy s cílem informovat rodiče o aktuální situaci ve třídě, chystaných opatřeních apod.

b) opatření v rámci systému školy:

- intenzivní spolupráce s ŠPP (ŠMP, spec. pedagogem, školním psychologem) – náslech, depistáž, konzultace, metodické vedení
- jednotný přístup všech pedagogů, kteří do třídy vstupují (za podpory vedení školy) – společně stanovený postup a zachování jednotného přístupu především k problémovému chování
- vstup vedení školy do třídy a zaujetí jasného stanoviska k problémovému chování
- využití alternativních způsobů při řešení konkrétních problematických situací – využití všech dostupných zdrojů včetně nepedagogických pracovníků školy
  - zvýšený dohled o přestávkách ve třídě

c) spolupráce s externími organizacemi:

- metodické konzultace v poradenském zařízení – konzultace s OMP, metodické vedení odborníkem, využití VTÍ
- depistáž odborného pracovníka poradenského zařízení ve třídě
- spolupráce s poradenským zařízením – využití programu selektivní primární prevence, využití standardizované sociometrie
- využití skupiny pro učitele v Poradenském centru

- spolupráce s PPP v rámci individuální péče o konkrétní dítě
- spolupráce s odborníky z jiných resortů – psychiatrie, sociální práce, zdravotnictví apod.

PODPŮRNÁ OPATŘENÍ 3. STUPNĚ:

a) opatření v rámci třídy:

- vyšetřování situace ve třídě dle stanovených postupů v rámci krizového plánu MPP (vyšetřování šikany, nestandardní projevy chování)
- práce se Školním řádem – využití kázeňských opatření vyššího stupně
- věnování maximální pozornosti situaci ve třídě – maximální dohled, zajištění bezpečí
- restrukturační třídy – přeřazení žák(ů), rozpuštění či rozdělení třídy, výměna TU

b) opatření v rámci systému školy:

- cílený monitoring v rámci celé školy – vytvoření systému monitorování nevhodného chování
- zajištění dohledu v rizikových místech školy (zapojení i nepedagogických pracovníků školy)

c) spolupráce s externími organizacemi:

- spolupráce s poradenským zařízením – využití programů indikované primární prevence – zajištění informovaných souhlasů zákonných zástupců, navázání dlouhodobější a časově náročnější spolupráce
- spolupráce s OSPOD, Policií ČR, Městskou policií, SVP, ...

Školní krizový plán

Školní krizový plán se uplatňuje při **řešení krizových situacích ve škole**. Krizovou situací rozumíme **situaci, která vyžaduje přerušování vyučování v dané třídě** a oddělení jednoho či více žáků od zbytku třídy.

S krizovým plánem jsou obeznámeni všichni pracovníci školy a je k dispozici u ředitelky školy, v kanceláři školy a v obou sborovnách.

Krizové situace

- Afektivní záchvat
- Dítě pod vlivem návykových látek
- Epileptický záchvat
- Úraz
- Náhlé onemocnění
- Svévolné opuštění třídy (školy)
- Zjištění příznaků šikany

- Další situace vyžadující uplatnění školního krizového plánu

Postup v krizové situaci

Primární intervence

- Zajistit bezpečnost dítěte, které se nachází v krizové situaci, oddělit ho od ostatních dětí. Uvědomit co nejdříve osobu, která může vzniklou situaci řešit (školního psychologa, spec. pedagoga, zdravotníka, ředitele školy atp.)
- Pokud není možné opustit třídu (je třeba řešit vzniklou situaci s ostatními dětmi, či zajistit jejich bezpečnost) je vhodné vyslat „spojku“ (spolehlivé dítě), které situaci oznámí školnímu psychologovi, školnímu zdravotníkovi, nebo v kanceláři školy (dle situace).
- Zajistit bezpečnost ostatních dětí.
- Pokud dítě ihned přebírá do péče školní psycholog či zdravotník, pedagog se vrací do třídy
- Pokud je nutná přítomnost pedagoga u dítěte v krizové situaci, převezme dozor nad třídou jiný pedagog, který právě neučí, případně jakákoli jiná osoba starší 18-ti let. Přivolání náhradního pedagoga či jiné osoby do dané třídy zajistí kancelář školy.

Následná intervence

Další práci s dítětem či se třídou dle druhu krizové situace zajišťují:

Interní pracovníci

- ☒ Školní metodik primární prevence Mgr. Kateřina Ďurišová
- ☒ Výchovný poradce Mgr. Kateřina Ďurišová

Externí pracovníci

- ☒ Psycholog Mgr. Blanka Antořová Kejíková
- ☒ Školní speciální pedagog Mgr. Alice Vlčková
- ☒ Pedagogicko-psychologická poradna
- ☒ Speciálně-pedagogické centrum (které má dítě v péči)
- ☒ Středisko výchovné péče (které má dítě v péči)
- ☒ Dětská psychiatrie
- ☒ OSPOD (dle místa bydliště dítěte)
- ☒ Preventivní skupina Policie ČR
- ☒ O.S. Prevcentrum

Nápravná opatření

Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů nápravná opatření, z nichž některá přicházejí při šikanování v úvahu:

- výchovná opatření (domluva třídního učitele a žáka, písemná dohoda mezi třídním učitelem a žákem, jednání se zákonnými zástupci žáka, napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy; dále dle klasifikace chování uvedených v Pravidlech hodnocení žáků
- realizace individuálního výchovného plánu agresora;
- snížení známky z chování;
- převedení do jiné třídy, pracovní či výchovné skupiny (je třeba individuálně posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí a podmínek);
- doporučení rodičům, aby dobrovolně umístili žáka do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučení realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu;
- podání návrhu orgánu sociálně-právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

Dokument vytvořilo Školní poradenské pracoviště ZŠ a MŠ TIP TOES dle MP ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č.j. MŠMT – 21149/2016 a schválila ředitelka školy dne 20.1.2017.

Aktualizace dokumentu proběhla 25.8. 2022.

Pedagogičtí pracovníci byli s tímto dokumentem seznámeni na pedagogické poradě dne 30.8.2022.

Tento dokument nabývá platnosti dne 1.9. 2022 do odvolání.

Mgr. Kateřina Ďurišová
školní metodik prevence